

VERKIEZINGEN 2019

‘De deur van verbeelding is dicht’

Als je de kaalslag in de natuur op je in laat werken kun je gemakkelijk zuur worden, zegt Sjoerd Bonnema uit Fochteloo. Maar hij blijft liever vrolijk.

JANTIEN DE BOER

Dat commissaris der koning Arno Brok een paar weken geleden in deze krant zei dat de naderende statenverkiezingen over ons landschap gaan?

Allemaal leuk en aardig. „Maar ik denk dat de verandering van onderop moet komen.” Niet van politici? „Nee daar geloof ik niet in. De meeste politici willen ons liever dom en bang houden, zodat ze ons kunnen managen.”

Als we werkelijk de biodiversiteit op willen krikken, denkt Bonnema, moeten we afrekenen met ons eigen consumptiepatroon. Want we eten goedkoop, we slurpen energie en we worden op onze wenken bediend door de intensieve landbouw en commerciële energiebedrijven die grootschalige zonnevelden aanleggen.

Al die welvaart gaat ten koste van de biodiversiteit en het landschap. „Ons landschap is een oorlogsgebied geworden. En het gekke is: hebben we echt zoveel spullen nodig?”

Alles, ja ook de ramp met het containerschip MSC Zoë, heeft met grootschalig marktdenken te maken, zegt Bonnema. En als de teloorgang van het landschap en het natuurleven je aan het hart gaan, moet je je gedrag aanpassen, vindt hij. „Ik ben bijvoorbeeld vegetariër geworden. Ik koop biologische producten en ik ritsel voedingswaren die bijna over tijd zijn, zodat ze niet worden weggegooid.”

Als je eenmaal ziet dat de biodiversiteit onder druk staat, ga je anders kijken, zegt Bonnema.

Maar kan de politiek dan niets doen? „Veel politici, ook degenen

Sjoerd Bonnema gelooft niet in de plannen voor een circulaire landbouw van minister Carola Schouten. FOTO RENS HOOYENGA

‘De economie heeft altijd het laatste woord’

die zeggen dat het roer om moet, manoeuvreren nog altijd binnen de regels van het grootschalige marktdenken. Daarom geloof ik ook niet in de plannen voor een circulaire landbouw van minister Carola Schouten.”

Voordat Bonnema zijn ecologische imkerij en tuindersbedrijf De Kleine Salamander begon, was hij negen jaar milieu-ambtenaar bij de provincie Fryslân. Over de provinciale blik: „De mensen die er werken doen hun best maar moeten, zonder dat ze dat soms zelf doorhebben, werken met regels waarbij economische groei altijd weer de doorslag geeft.”

In de Omgevingsvisie van de provincie moet meer aandacht komen voor landschap in samenhang met

milieu en biodiversiteit, stelt hij. „Je kunt best denken; we gaan er niet over, maar we zetten het er wel in. Waarom zou je niet opschrijven dat de provincie volledig inzet op biologisch en biodynamische landbouw? Nieuwe toekomstbestendige vergezichten durven te schetsen, daar begint het mee.”

Een beetje zoals landbouwgedeputeerde Johannes Kramer nu doet, met zijn verkiezingspleidooi voor een 100 procent biologische Friese landbouw? Bonnema: „Het zou wel

Denk mee over Fries verkiezingsprogramma

Wat kan Friesland doen om zichzelf na 2018 te vernieuwen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de flora en fauna in Friesland flink toeneemt? Hoe houden we belangrijke voorzieningen bereikbaar voor mensen zonder auto? En hoe zorgen we ervoor dat iedereen kan overstappen op schone energie? Vier vragen waar de provinciale politiek de komende jaren een antwoord op zal moeten geven. Die antwoorden staan voor een deel in hun verkiezingsprogramma. Maar welke oplossingen worden bedacht buiten de politiek? Op donderdag 14 februari vanaf 19.30 uur houden de *Leeuwarder Courant* en Brain Fuel een grote brainstorm over deze thema's in het atrium van de krant. Opgeven kan tot en met 8 februari via lc.nl/brainstorm. Voorafgaand aan deze avond brengt de *Leeuwarder Courant* per onderwerp een verhaal. Vandaag deel 2: biodiversiteit.

helpen. Biologisch en met name biodynamisch boeren levert een grote kwalitatieve bijdrage aan de biodiversiteit, voedselvoorziening en het tegengaan van de klimaatverandering.”

Maar het CDA en de VVD en landbouworganisatie LTO zijn tegen toch? „Het is moeilijk hoor om zo'n vergezicht te schetsen. De economie heeft altijd het laatste woord. Maar in feite is het allemaal angst voor het onbekende. Het CDA, de VVD en de LTO zijn voor het behoud van de macht en vooral bang voor het verlies van leden of stemmen.”

Eigenlijk zou er veel meer paniek over de teloorgang van de biodiversiteit en dus van het leven moeten zijn, vindt Bonnema. Alhoewel: „Veel kennis is er allang. Maar we geloven het pas als er wetenschappelijke rapporten over worden geschreven. En dan nog hebben multinationals vaak het laatste woord.”

Hoe hij de komende verkiezingsperiode ingaat? In een nieuwsbrief aan zijn klanten schrijft hij: „We moeten de angstvallig op slot gehouden deur van de verbeelding eindelijk openzetten en vooral de sleutel niet weer teruggeven.”